

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Ι. ΠΑΝΑΓΟΣ

Διδάκτωρ Νομικής

**ΠΡΟΤΥΠΑ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΑΝΗΛΙΚΩΝ**

Κατευθύνσεις για τη συνδιαλλαγή δράστη και θύματος

- Εφαρμογές του αναμορφωτικού ιδεώδους
- Δικαικό πρότυπο και θεωρία της διαδικαστικής δικαιοσύνης
 - Πρότυπο της ελάχιστης ποινικής παρέμβασης
 - Αποκαταστατική δικαιοσύνη
 - Children First, Offenders Second Model
 - Ιδιαιτερότητες της ποινικής δικαιοσύνης ανηλίκων
- Ο ρόλος του επιμελητή ανηλίκων στην ποινική διαδικασία
- Το αναμορφωτικό μέτρο της συνδιαλλαγής δράστη και θύματος
 - Προκλήσεις της εφαρμογής αποκαταστατικών πρακτικών σε ένα παιδοκεντρικό ποινικό σύστημα
 - Προσαρμογή της μεθοδολογίας της διαμεσολάβησης στην ποινική δικαιοσύνη ανηλίκων
 - Προτεινόμενο διαδικαστικό πλαίσιο

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΝΤ. Ν. ΣΑΚΚΟΥΛΑ
ΑΘΗΝΑ 2023**

Η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται χωρίς καμία διατύπωση και χωρίς την ανάγκη ρήτηρας απαγορευτικής των προσβολών της. Επισημαίνεται πάντως ότι κατά τον Ν. 2121/1993 (όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης (που έχει κυρωθεί με τον Ν. 100/1975) απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου, η ηλεκτρονική αντιγραφή (σκανάρισμα), η αποθήκευσή του σε βάση δεδομένων, η αναμετάδοσή του σε ηλεκτρονική ή μηχανική ή οποιαδήποτε άλλη μορφή, η φωτοανατύπωσή του και η ηχογράφησή του με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά, στο πρωτότυπο ή σε μετάφραση ή άλλη διασκευή, χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

Κωνσταντίνος Ι. Πανάγος

*Πρότυπα και Γενικές Αρχές του Ποινικού Δικαίου Ανηλίκων -
Κατευθύνσεις για τη συνδιαλλαγή δράστη και θύματος*

Αθήνα, 2023

ISBN 978-960-596-283-8

© **Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα Ε.Ε.**

Σόλωνος 86 - 106 80 Αθήνα

Τηλ.: 210 3623743 - 2103623586 • Fax: 210 3610425

email: info@sakkoulasbooks.gr - www.sakkoulasbooks.gr

© **Editions Ant. N. Sakkoulas Limited Partnership E.E.**

86, Solonos Str. - 106 80 Athens - Greece

Tel.: 210 3623743 - 2103623586 • Fax: 210 3610425

email: info@sakkoulasbooks.gr - www.sakkoulasbooks.gr

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ – ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	19
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	25
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ	29

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΡΟΤΥΠΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ: ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ – ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ – ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

I. ΟΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΙΚΙΛΕΣ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΙΔΕΩΔΟΥΣ	73
II. ΤΟ ΔΙΚΑΙΠΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	97
III. Η ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΟΥΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΗΣ ΕΛΑΧΙΣΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	123
IV. Ο ΣΥΓΚΕΡΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΜΕ ΓΝΩΜΟΝΑ ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ	135

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ:

ΕΝΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

I. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ	147
II. Η ΣΥΝΔΙΑΛΛΑΓΗ ΔΡΑΣΤΗ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΣ ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ	161
III. ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ	175
IV. ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΜΕ ΤΟ ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΕΩΔΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΠΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ	189

V. Η ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	205
--	-----

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΩΝ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

I. ΟΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗ- ΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	217
II. ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	245
III. ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	273
IV. Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΣΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	311
V. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΜΟΝΤΕΛΩΝ	319

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΤΟ ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΛΛΑΓΗΣ ΔΡΑΣΤΗ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΣ: ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

I. Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ	327
II. ΟΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΣΤΟΧΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ	355
III. ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΩΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	383
IV. ΤΑ ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΜΕΡΗ: ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ ΣΤΗ ΣΥΝΔΙΑΛΛΑΓΗ	403
V. ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	413

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ: ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΚΑΙ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΛΛΑΓΗΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΔΡΑΣΤΗ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΣ	435
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	447

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ – ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	19
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	25
ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ	29
α) Τα πρότυπα και οι γενικές αρχές του ποινικού δικαίου ανηλίκων	29
β) Η συνδιαλλαγή ανήλικου δράστη και θύματος: Ένα ιδιόμορφο αναμορφωτικό μέτρο	34
γ) Το αντικείμενο και ο στόχος της μελέτης	38
δ) Οι βασικές επιστημολογικές παραδοχές και οι μεθοδολογικές επιλογές	40
δ.1) Η προσφυγή στην εγκληματολογία και στην ποινολογία: Το θεωρητικό υπόβαθρο και η αυτοτέλεια του ποινικού δικαίου ανηλίκων	40
δ.2) Η προσφυγή στο διεθνές θεσμικό πλαίσιο: Η σημασία της Διεθνούς Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού για την εφαρμογή του ποινικού δικαίου ανηλίκων	45
δ.3) Η σημασία του ήπιου δικαίου για τη διαμόρφωση και την ερμηνεία του ποινικού δικαίου ανηλίκων	48
δ.4) Η θυματο-κεντρική προσέγγιση: Η σημασία της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για την εφαρμογή του ποινικού δικαίου ανηλίκων	51
δ.5) Η ένταξη του ποινικού δικαίου ανηλίκων στο δίκαιο του παιδιού	52
δ.6) Η διερεύνηση του «δικαίου της πράξης»: Οι επιμελητές ανηλίκων ως ερευνητικοί συνεργάτες	58
ε) Η δομή της μελέτης	64

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΡΟΤΥΠΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ: ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ – ΔΙΕΘΝΗ ΚΕΙΜΕΝΑ – ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

I. ΟΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΚΑΙ ΟΙ ΠΟΙΚΙΛΕΣ ΕΚΦΑΝΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΙΚΟΥ ΙΔΕΩΔΟΥΣ	73
α) Το προνοιακό πρότυπο: Η επιδίωξη της σύννομης συμπεριφοράς μέσω της διαπαιδαγώγησης και της ευημερίας του ανηλίκου	73
α.1) Η επικέντρωση στις ανάγκες του δράστη: Η θετικιστική και η ωφελιμιστική εκδοχή του προτύπου	76
α.2) Η μετεξέλιξη του προτύπου: Η εμπλοκή του ανηλίκου στη διαμόρφωση των αποφάσεων της ποινικής δικαιοσύνης	78
α.3) Το προνοιακό πρότυπο ως εργαλείο για την επίτευξη της κοινωνικής δικαιοσύνης	82
β) Το διαχειριστικό πρότυπο: «Διόρθωση» και «υπευθυνοποίηση» του «επικίνδунου» δράστη	87
II. ΤΟ ΔΙΚΑΙΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	97
α) Το παιδί ως φορέας δικαιωμάτων: Οι δικονομικές εγγυήσεις και η αρχή της αναλογικότητας	99
β) Το δικαίωμα της ουσιαστικής συμμετοχής του ανηλίκου στην ποινική διαδικασία: Η νομολογία του ΕΔΔΑ, η Οδηγία (ΕΕ) 2016/800 και η φιλική προς το παιδί δικαιοσύνη	103
γ) Η αντιστοίχιση της ποινικής μεταχείρισης με τη βαρύτητα της πράξης και η απαγόρευση των αόριστων κυρώσεων	108
δ) Η σύμπραξη του ανηλίκου στις διαπαιδαγωγικές παρεμβάσεις: Τα όρια στον πατερναλιστικό χαρακτήρα του προνοιακού προτύπου	110
ε) Η σημασία των δικονομικών εγγυήσεων και του συμμετοχικού δικαϊώματος για την κοινωνικοποίηση των ανηλίκων	113
ε.1) Τα συστατικά στοιχεία της διαδικαστικής δικαιοσύνης ...	113

- ε.2) Η σημασία της διαδικαστικής δικαιοσύνης
για το ποινικό σύστημα ανηλίκων 118
- ε.2.1) Οι δικονομικές εγγυήσεις ως εργαλείο
για την πρόληψη της υποτροπής 118
- ε.2.2) Η ιδιαίτερη σημασία της πρόληψης
των απαγορευμένων ανακριτικών ενεργειών 119

III. Η ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΟΥΣ ΠΑΡΕΚΚΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΗΣ ΕΛΑΧΙΣΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ

- ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ** 123
- α) Το θεωρητικό υπόβαθρο του προτύπου 123
- β) Κατευθύνσεις για τον επίσημο κοινωνικό έλεγχο
των ανηλίκων 126
- β.1) Η παρέκκλιση από την τυπική ποινική διαδικασία 126
- β.2) Η ειδική νομική ορολογία και η προστασία
της ιδιωτικής ζωής των ανηλίκων 129
- β.3) Ο σεβασμός της προσωπικότητας και της ιδιωτικής
σφαίρας των δραστών 131

IV. Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΜΕ ΓΝΩΜΟΝΑ

- ΤΙΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΗΛΙΚΟΥ** ... 135
- α) Ο εκλεκτικός συγκερασμός των προτύπων 135
- β) Η αυτοτελής δογματική βάση του δικαίου ανηλίκων:
Η φιλική προς το παιδί δικαιοσύνη και το μοντέλο
‘Children first, offenders second’ 138

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ:

ΕΝΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

- I. ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ** 147
- α) Το έγκλημα με βάση την αποκαταστατική θεωρία:
Μια ιδιωτική σύγκρουση 147
- β) Το αποκαταστατικό πρότυπο ως μια εκδοχή
της συμμετοχικής δικαιοσύνης 154
- II. Η ΣΥΝΔΙΑΛΛΑΓΗ ΔΡΑΣΤΗ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΣ** 161
- α) Οι στόχοι και η μεθοδολογία της άμεσης και της έμμεσης
διαμεσολάβησης 161

β) Η διάκριση της διαμεσολάβησης από τις αποκαταστατικές συνεδρίες	167
γ) Η υλική και η συμβολική αποκατάσταση	168
III. ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ	
ΤΟΥ ΠΡΟΤΥΠΟΥ	175
α) Η «αναβάθμιση» του παθόντος στην ποινική διαδικασία: Η σύνδεση της αποκαταστατικής δικαιοσύνης με τη θυματολογία	175
β) Το «επανεντακτικό ντρόπιασμα» του δράστη με βάση τη δεοντολογική θεωρία του Braithwaite	183
γ) Η «εξουδετέρωση των εξουδετερώσεων»: Η συνδιαλλαγή υπό το πρίσμα της θεωρίας των Sykes & Matza	186
IV. ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑ- ΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΜΕ ΤΟ ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΙΔΕΩΔΕΣ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ	
α) Το ανταποδοτικό στοιχείο και η αρχή της αναλογικότητας στις επανορθωτικές πρακτικές	189
β) Η αποστασιοποίηση της επανορθωτικής δικαιοσύνης από το αναμορφωτικό ιδεώδες	193
γ) Η συμβολή των αποκαταστατικών πρακτικών στην απεμπλοκή του δράστη από το έγκλημα	198
γ.1) Το φαινόμενο του Πυγμαλίωνα	198
γ.2) Η συνδιαλλαγή ως «περιστατικό ζωής»	200
V. Η ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	
α) Ο κίνδυνος της «εργαλειοποίησης» του παθόντος	205
β) Η σημασία της ειδικής κατάρτισης και της ουδετερότητας του διαμεσολαβητή	208
γ) Η ενημέρωση των μερών ως προϋπόθεση για την άσκηση του δικαιώματος της επιλογής	211

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ**ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΩΝ
ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ**

I. ΟΙ ΓΕΝΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗ- ΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	217
α) Η διαχρονική εξέλιξη του νομικού πλαισίου	217
β) Ο εγκλεισμός ως έσχατο καταφύγιο – Τα αναμορφωτικά μέτρα: Ο βασικός κορμός των εννόμων συνεπειών για τους ανήλικους δράστες	220
γ) Η νομική φύση των αναμορφωτικών μέτρων υπό το πρίσμα της εγκληματολογίας και της ποινολογικής θεωρίας	227
δ) Οι κεντρικές δικαιοκές αρχές	234
δ.1) Η αρχή της εξατομικευμένης διαπαιδαγώγησης και η οριοθέτησή της από τη βαρύτητα της πράξης	234
δ.2) Η αρχή της δίκαιης δίκης και η φιλική προς το παιδί δικαιοσύνη	242
II. ΟΙ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΑΝΗΛΙΚΩΝ	245
α) Η «διαδρομή» ενός ανηλίκου στο ποινικό σύστημα	245
β) Οι ειδικές στοχεύσεις της δικαστηριακής διαδικασίας και η επικοινωνιακή δικαιοσύνη	248
γ) Η επιλογή της ποινικής μεταχείρισης του δράστη: Η εφαρμογή της εγκληματολογικής θεωρίας και οι εκπαιδευτικές ανάγκες των νομικών	257
δ) Η αποχή από την άσκηση της ποινικής δίωξης	266
δ.1) Η γνήσια παρέκκλιση από την ποινική διαδικασία	266
δ.2) Η εφαρμογή εξω-ιδρυματικών μέτρων με εισαγγελική διάταξη	296
III. ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	273
α) Η διοικητική οργάνωση και ο πολυεπιστημονικός χαρακτήρας των ΥΕΑ	273
β) Η κοινωνική έρευνα και η ατομική αξιολόγηση του ανηλίκου: Στοχεύσεις και μεθοδολογία	277

β.1) Η συλλογή στοιχείων για την προσωπικότητα και τις συνθήκες διαβίωσης του ανηλίκου	277
β.2) Η έκθεση και η πρόταση σχετικά με την ποινική μεταχείριση του ανηλίκου	282
β.3) Το στάδιο διεξαγωγής της κοινωνικής έρευνας και της ατομικής αξιολόγησης	289
γ) Η ανάθεση της επιμέλειας του ανηλίκου στην ΥΕΑ: Η παιδαγωγική συνοδεία και η κοινωνική διαπαιδαγώγηση του (φερόμενου ως) δράστη	292
δ) Η μεθοδολογία και οι δεοντολογικές αρχές του επιμελητή ανηλίκων σε συνάρτηση με τον επιστημονικό κλάδο προέλευσής του	301
ε) Τα πολύπλευρα καθήκοντα: Ο επιμελητής ανηλίκων ως «ενδιάμεσος πόλος» ανάμεσα στον ανήλικο και στους δικαστικούς λειτουργούς	305

IV. Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ ΣΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΑΝΗΛΙΚΩΝ

311

V. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΥΠΟ ΤΟ ΠΡΙΣΜΑ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΜΟΝΤΕΛΩΝ

319

α) Το ελληνικό ποινικό δίκαιο ανηλίκων ως ένα αμάλγαμα προτύπων	319
β) Ειδικές κατευθύνσεις για την εφαρμογή της συνδιαλλαγής δράστη και θύματος	322

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΤΟ ΑΝΑΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΜΕΤΡΟ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΛΛΑΓΗΣ ΔΡΑΣΤΗ ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΣ: ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ

I. Η ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

327

α) Η συμπερίληψη της συνδιαλλαγής στα αναμορφωτικά μέτρα: Η «πρεμιέρα» της αποκαταστατικής δικαιοσύνης στο ελληνικό δίκαιο	327
β) Η εφαρμογή του μέτρου κατά τα πρώτα χρόνια ισχύος του ν. 3189/2003	334
γ) Η απουσία ενός αναλυτικού διαδικαστικού και δεοντολογικού πλαισίου	340

- δ) Οι εφαρμογές της αποκαταστατικής δικαιοσύνης με βάση το άρθρο 12 της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ 343
- ε) Η εκπαίδευση των επιμελητών ανηλίκων και η Εγκύκλιος 7/2019 της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου 346

II. ΟΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΣΤΟΧΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΔΙΟ

- ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ** 355
- α) Η έκφραση συγγνώμης: Η «προσωποποίηση» του ποινικού δικαίου ανηλίκων 355
- β) Η εν γένει εξώδικη διευθέτηση των συνεπειών της πράξης 360
 - β.1) Η παροχή εργασίας και η συμμετοχή του δράστη σε επανεντακτικά προγράμματα 360
 - β.2) Η καταβολή αποζημίωσης στον παθόντα 363
 - β.3) Οι αστικές αξιώσεις του παθόντος: Ένα «ανάχωμα» στην εφαρμογή της συνδιαλλαγής 368
- γ) Το πεδίο εφαρμογής του μέτρου 376
 - γ.1) Οι αξιόποινες πράξεις στις οποίες χωρεί η συνδιαλλαγή 376
 - γ.2) Το προσωπικό πεδίο εφαρμογής 379

III. ΤΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΩΝ

- ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ ΑΝΗΛΙΚΩΝ** 383
- α) Ο επιμελητής ανηλίκων ως ουδέτερος τρίτος και η νομιμοποίηση της διαδικασίας 383
- β) Η σημασία μιας θυματο-κεντρικής επαγγελματικής κουλτούρας 387
- γ) Η ενημέρωση και η προετοιμασία του ανήλικου δράστη 390
- δ) Η ενημέρωση και η προετοιμασία του (ανήλικου) παθόντος 391
- ε) Η πρακτική της ομαδικής διαμεσολάβησης 396
- στ) Η πρακτική της έμμεσης διαμεσολάβησης 398

IV. ΤΑ ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΜΕΡΗ: ΔΥΝΗΤΙΚΟΙ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΕΣ

- ΣΤΗΝ ΚΥΡΙΑ ΦΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΛΛΑΓΗΣ** 403
- α) Οι έχοντες την επιμέλεια των ανηλίκων 403
- β) Τα έμμεσα θύματα και οι εκπρόσωποι της τοπικής κοινότητας 407
- γ) Ο ρόλος των δικηγόρων στη διαδικασία 410

V. ΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ

ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ	413
α) Η εφαρμογή του μέτρου με δικαστική απόφαση	413
β) Η υποχρεωτική επιβολή του μέτρου – Η έφεση και το ανασταλτικό της αποτέλεσμα	417
γ) Η συνδιαλλαγή στο πλαίσιο της αποχής από την ποινική δίωξη	421
δ) Η συνδιαλλαγή ως περιοριστικός όρος	424
ε) Άλλες εφαρμογές και νομοθετικές προτάσεις	425
στ) Κριτήρια αξιολόγησης – Το ενδεχόμενο της αντικατάστασης του μέτρου	428

**ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ: ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟ ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟ
ΚΑΙ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ
ΤΗΣ ΣΥΝΔΙΑΛΛΑΓΗΣ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΔΡΑΣΤΗ**

ΚΑΙ ΘΥΜΑΤΟΣ	435
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ	447